

Mediepedagogiskt utvecklingsarbete i Umeå kommuns skolor

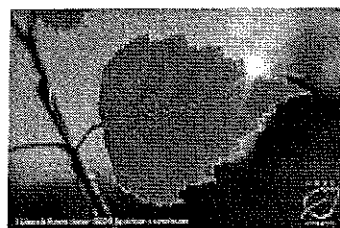
MediaCenter i Västerbottens län
Västra Norrlandsgatan 13
901 09 Umeå
E-post: mediacenter@ac.komforb.se

Innehåll	
1 Inledning	4
1:2 Bakgrund	5
1:3 Syfte	5
1:4 Mål	5
1:4 Tidplan	5
2 Metod	6
2:1 "Umeåmodellen" växer fram	6
2:2 Organisationsschema	8
3 Media och IT i lokala och nationella styrdokument	9
4 Aktörer som har varit involverade under projektet	10
5 Kurserna och utredningen startar	10
5:1 Arbetslag och elevgrupper	11
5:2 Skolledare och lärarutbildningen involveras	12
6 Redovisning av kursdeltagarnas diskussioner och reflektioner om medier och lärande	12
6:1 Vad är mediepedagogik?	12
6:2 Exempel på olika medier	13
6:3 Varför arbetar vi med medier i skolan?	13
6:4 Hur ser arbetet med och om medier ut på skolorna?	14
6:5 Exempel på hur man jobbar med medier i skolan	15
6:6 Vilka kunskaper samt personella och tekniska resurser för mediearbete har vi tillgång till?	15
6:7 Vad behöver vi för att jobba med medier som vi vill och enligt styrdokumentet?	15
6:8 Vilken legitimitet har lärande med och om medier i skolorna?	16
6:9 Hur har den personliga synen på undervisning och lärande förändrats under kursen?	16
6:10 Var ligger ansvaret för att alla elever får likvärdiga förutsättningar för att uppnå en god mediekompetens?	17
6:11 Utvärderingarna av kurserna/utredningen	17
7 Redovisning av elevers diskussioner och reflektioner om medier och lärande.	18
8 Redovisning av lärarutbildningens diskussioner och reflektioner om medier och lärande.	18
9 Redovisning av webbenkättsvar	20
9:1 Enkättsvar från pedagoger och skolledare	20
9:2 Enkättsvar från elever i grundskolan och gymnasiet	20
10 Siktet inställt på framtiden	21
10:1 Avslutande träff på Sävargården	21

10:2 Tre delar inför uppföljning och fortsättning av utvecklingsarbetet 21

Bilagor	#
Uppdaterad projektbeskrivning	1
Kärnfrågor kursdeltagare	2
Kursplan 3p-kurs	3
Kursplan 5p-kurs	4
Kärnfrågor elever	5
Kärnfrågor skolledare	6
Kärnfrågor lärarutbildningen	7
Ansökning till Svenska Filminstitutet vt-2007	8
Samlings-DVD med några av kursdeltagarnas medieproduktioner	9

1. Inledning

Nu i maj pryds gatorna i Umeå av 3000 vårgröna nyutslagna björkar!¹ Man kan riktigt känna den energi som finns inneboende hos dessa granna träd i "Björkarnas stad". Liknande energi har jag också haft förmånen att få uppleva hos den grupp pedagoger och andra i skolans och kulturens världar som under höstterminen 2006 och vårterminen 2007, har gått kurser i Rörlig bild och lärande. Engagemang, intresse och nyfikenhet har präglat samtalen om medier idag och i framtiden i Umeå kommuns skolor.

Sedan 2003 har jag jobbat som mediepedagog på MediaCenter i Västerbottens län och sedan 2005 administrerar vi skolbioverksamheten i Umeå med ca 7500 besök per år.² De drygt 25000 utlånen per år av film och ljud från MediaCenter till skolorna i Umeå kommun vittnar också om att det finns ett stort intresse hos både lärare och elever att jobba med medier i skolan.

I kommunen finns både grundskolor och gymnasieskolor med mediaprofiler och många unga filmare har bl.a genom stöd från Film i Västerbotten producerat och distribuerat sina filmproduktioner.

Mycket pekar alltså på att det finns många och goda möjligheter till medieaktiviteter för eleverna i kommunens skolor. Det som dock verkade finnas behov av att göra, var att få en överblick av det mediepedagogiska läget på skolorna i kommunen, för att eleverna i förlängningen ska ges möjlighet att få likvärdiga förutsättningar för att uppnå en god mediekompetens. Den modell vi valde; att låta pedagogerna själva göra utredningen om medier samtidigt som de jobbade med medier i kursform, var ny för oss. Men inte för kursdeltagarna. De har mer än en gång poängterat att de själva strävar efter lärande med och om medier tillsammans med sina elevgrupper i skolan!

Ett delmål är nu uppfyllt. Kurserna är genomförda och underlaget till en framtidsvision för medier i Umeå kommuns skolor, finns att läsa om i denna rapport. Det har varit både givande och spännande att ha varit med på denna medieresa! Min förhoppning är att detta kan fungera som inspirationskälla för andra kommuner.

Katarina Sjöström
Mediepedagog
MediaCenter i Västerbottens län

¹ Umeå kommun ligger i Västerbottens län och har 111 235 invånare.

Till en början planterades björkarna som brandskyddsallé!

² År 2006 fanns 12576 elever i 64 grundskolor och 4 739 gymnasieelever i nio gymnasieskolor i Umeå kommun.

Mediepedagogiskt utvecklingsarbete i Umeå kommuns skolor

1:1 Bakgrund

Från mitten av 1990-talet har Umeå kommun bedrivit skolbio, initialt med bidrag från Svenska Filminstitutet, men sedan år 2000 finansieras skolbioverksamheten med egna medel från Umeå Kulturförvaltning. Fr.o.m. ht-2005 administrerar MediaCenter i Västerbotten län skolbioverksamheten för elever och lärare i Umeå kommun. MediaCenter fick då även uppdraget att med hjälp av det bidrag, som man redan 2003 hade beviljats från Svenska Filminstitutet, utveckla det mediepedagogiska arbetet i Umeå Kommuns skolor.

Efter begäran om uppskov från Svenska Filminstitutet påbörjades det mediepedagogiska utvecklingsarbetet under läsåret 2006-2007.³

Inledningsvis var tanken att vi skulle genomföra enkätundersökningar och intervjuer med elever, lärare och skolledare för att inventera det mediepedagogiska läget på skolorna i kommunen. Inriktningen på utvecklingsarbetet började dock sakteliga ändra kurs, efter samtal och dialog mellan några pedagoger på en grundskola i Umeå, Dramatiska institutet, Svenska Filminstitutet, Film i Västerbotten och oss på MediaCenter. Dessutom skedde inläsning av andra kommuners mediepedagogiska utvecklingsarbeten. Vi mötte även Ingrid Greger från Mediacentralen i Nacka som delade med sig av sina erfarenheter från deras utvecklingsarbete kring medier i skolan.

1:2 Syfte

- Det övergripande syftet var att utreda hur det mediepedagogiska arbetet ser ut i skolorna i Umeå kommun idag och vilka möjligheter man ser och vilka behov som finns inför framtidens skola och lärande.
- För att stärka mediernas roll i skolan var/är det dessutom viktigt att fastställa vems ansvar det bör vara att elever i Umeå kommuns skolor ges likvärdiga verktyg i mediekunskap.

1:3 Mål

- Utveckla samarbetsformer mellan förvaltningar och organisationer verksamma i kommunen för att stärka det mediepedagogiska arbetet i skolan.

1:4 Tidplan

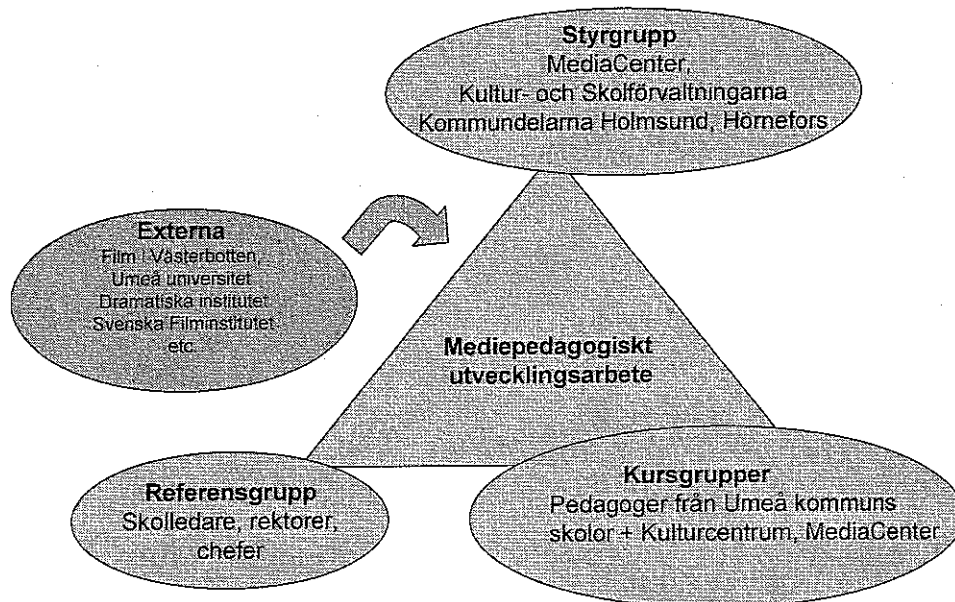
Projektet startade i september 2006 och avslutades i maj 2007.

Redovisning till Svenska Filminstitutet och Kulturförvaltningen i Umeå kommun 31 maj

³ Uppdaterad projektbeskrivning, se bilaga 1

2. Metod

En styrgrupp för projektet togs fram och här diskuterades olika tillvägagångssätt för att nå målet att utveckla lärande med och om medier i kommunens skolor. Organisationen utformades enligt schemat nedan.

Arbets- och ansvarsfördelning för grupperna

- **Styrgrupp:** Planering, förankring och genomförande. MediaCenter är projektsamordnare och har ansvar för den administrativa delen kring utredningen.
- **Kursgrupper:** Delta i och genomföra "Rörlig bild och lärande / mediepedagogiskt utrednings- och utvecklingsarbete". Fungera som resurs på sin skola och i sitt skolområde.
- **Referensgrupp:** Förankra utvecklingsarbetet på sina enheter. Möjliggöra kursdeltagarnas arbete med det mediepedagogiska utvecklingsarbetet.
- **Externa aktörer:** Diskussionspartner. Framtida samarbete för att utveckla mediepedagogik i Umeå kommuns skolor.

2:1 "Umeåmodellen" växer fram

Efter ett intensivt förankringsarbete i skolförvaltningarna och i skolorna beslutades att vi skulle genomföra en mediepedagogisk utredning i kombination med Dramatiska institutets kurs i Rörlig bild och lärande. Teori och praktiskt handhavande med kamera och dator har integrerats med frågor som är centrala för en utredning där man bl.a. har sökt svar på frågor om hur och varför

man jobbar med olika medier på skolorna, vilka resurser som finns och vilka som saknas och om det finns stöd från ledning, kollegor och lokala styrdokument för lärande med och om medier.⁴

Målen för kurserna/utredningen:

- Stimulera pedagogisk utveckling och ge underlag för Umeå kommuns utredning om medier och lärande.
- Ge teoretisk och praktisk kunskap om att använda rörliga bilder i undervisning och lärande.
- Öka den teoretiska förståelsen för och det praktiska arbetet med ”det vidgade textbegreppet”.
- Öka förståelsen för hur lärande situationer kan iscensättas med hjälp av gestaltande arbetsformer.

Fördelen med att förena en kurs i Rörlig bild och lärande med en utredning, är att pedagogerna har deltagit i en lärandeprocess där man har reflekterat och lärt sig om medier, med hjälp av olika medier. Den rörliga bilden har blivit ett verktyg i ett undersökande arbetssätt. Till rapporten bifogas en samlings-DVD, med några av de medieproduktioner som kursdeltagarna jobbade med under kurserna.⁵ Kursdeltagarna har lärt sig om sig själva och sett den egna utvecklingspotentialen. Eftersom det är pedagogerna som själva har jobbat med utredningsfrågorna har bilden som uttryckts av mediepedagogik på skolorna blivit både effektiv och trovärdig.

En 3p-kurs fylldes med tretton deltagare från kommundelarna Holmsund och Hörnefors och MediaCenter.⁶ En 5p-kurs fylldes med fjorton deltagare från grundskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i Umeå stad och Kulturcentrum. Kursdeltagarna ansökte om platser till kurserna/utredningen via sina skolledare eller chefer.

Kursdeltagarsammansättningen skulle främja kontakten mellan olika förvaltningar och organisationer. Tanken var också att deltagarna skulle ingå i ett mediepedagogiskt nätverk och fungera som resurspersoner på sina skolor och i sina skolområden.

⁴ Kärnfrågor för kursdeltagare, se bilaga 2.

⁵ Samlings-DVD med några av kursdeltagarnas medieproduktioner, se bilaga 9.

⁶ Den tredje kommundelen Sävar, avböjde inbjudan till kurserna/utredningen.

2:2 Organisationsschema

Uppdragsgivare:
Kulturförvaltningen i Umeå kommun

Styrgrupp:

- MediaCenter: Anna-Karin Åsander, Katarina Sjöström Jon-Erik Egerzegi (Projektsamordnare)
- För och grundskoleförvaltningen i Umeå kommun: Peter Högstadius
- Gymnasieförvaltningen i Umeå kommun: Ylva Rune
- Kulturförvaltningen i Umeå kommun: Charlotte Lundkvist
- Holmsund kommunedel: Carina Söderström
- Hörnefors kommunedel: Anders Nylander

Kursgrupper (Lärare och annan pedagogisk personal inom skola och kultur):

3p

Umeå kommunedel Hörnefors: grundskolan

- Ronald Näsström Sörmjölje skola
- Lars Holmberg Hörnefors skola

Umeå kommunedel Holmsund/Obbola: grundskolan

- Victoria Ersson Skärgårdsskolan
- Anders Isaksson Skärgårdsskolan
- Lasse Vestlin Skärgårdsskolan
- Lena Nordlund Storsjöskolan
- Christer Lundgren Storsjöskolan
- Ingegerd Brändström Obbola skola
- Ann-Mari Jonasson Obbola skola
- Gun-Marie Enarsdotter Obbola skola
- Jenny Eriksson Obbola skola

MediaCenter i Västerbottens län

- Leona Andersson
- Marika Marklund

5p

Umeå stad Grundskolan

- Helena Sundqvist Västangård skola
- Staffan Sten Västangård skola
- Aino Dahl Hagaskolan
- Thomas Olofsson Hagaskolan
- Krister Andersson Östtegsskolan

Umeå stad Gymnasieskolan

- Jeanette Mangos Östra Gymnasiet
- Jean Ekblad Östra Gymnasiet
- Cecilia Holm Midgårdsskolan
- Mikael Englund Midgårdsskolan

Umeå stad Gymnasiesärskolan

- Kristina Bergwall-Sandberg Dragonskolan
- Liselott Wihlbäck Dragonskolan

Kulturcentrum för barn och unga Umeå kommun

- Tomas Eklund
- Eleonor Fernerud
- Anna-Karin Kask

Referensgrupp (Skolledare och chefer):

- Sune Näslund Obbola skola
- Jan Steneberg Obbola skola
- Lena Näslund Storsjöskolan
- Helena Lilja Storsjöskolan
- Britt-Inger Snäll Skärgårdsskolan
- Åse Henriksson Sörmjölje skola
- Lars Biström Hörnefors skola
- Jon-Erik Egerszegi MediaCenter i Västerbottens län

Från 3p-kursen

- Göran Svanberg Östra Gymnasiet
- Thomas Berglund Midgårdsskolan
- Fredrik Lindmark Midgårdsskolan
- Anna-Karin Eby Midgårdsskolan
- Eva Holmgren Gymnasiesärskolan, Dragonskolan
- Olof Lindberg Dragonskolan
- Magdalena Sävenstedt Hagaskolan
- Ann-Charlotte Gavelin Rydman Hagaskolan
- Christina Jonsson Västangård
- Lotta Nordström Västangård
- Helge von Bahr Kulturcentrum för barn och unga

Från 5p-kursen

3 Media och IT i lokala och nationella styrdokument

Mål inom media och IT

"Mål att uppnå i grundskolan: Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola har kunskaper om medier och deras roll." (Lpo 94)

"Mål att uppnå i förskolan: Förskolan skall sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama." (Lpfö 98)

Skolplan för Umeå kommun 2000-2003

"Kommunfullmäktige prioriterar två kunskapsområden. Det ena är språk och kommunikation. Det andra är matematik och naturvetenskap... Det är viktigt att alla får tillgång till ett rikt och fungerande språk. Förmågan att göra sig förstådd och att förstå andra är en viktig del av personligheten. Språkutvecklingen är nyckeln till identitet och kunskap... I vårt samhälle möts vi ständigt av budskap som förmedlas genom olika former av bild och film. Bilden har blivit ett viktigt språk i mediasamhället. Det är viktigt att skolan tränar alla elever i att tolka bilder och analysera avsändarens budskap."

Läs mer på: www.umea.se

Skola och utbildning i Umeå kommun

- År 2006 hade Umeå kommun totalt 5112 barn i familjedaghem, kommunala förskolor (75 st) och enskilda förskolor (19 st). 12576 elever gick i kommunala grundskolor (57 st.) och fristående grundskolor (7 st.)
- Umeå hade läsåret 2006/07 4 739 gymnasieelever i ett 35-tal gymnasieprogram i fem fristående och fyra kommunala skolor.
- Umeå universitet har 29 000 studenter, inklusive forskarstuderande. Sveriges lantbruksuniversitet i Umeå, SLU, har cirka 550 studenter, inklusive forskarstuderande.

Kommunfullmäktige och För- och grundskolenämnden har för den kommande planeringsperioden (2007-2009) prioriterat följande mål för verksamheten:

"...alla, oavsett ursprung, har rätt att få tillgång till ett rikt och fungerande språk och estetiska uttrycksformer... Barnens och elevernas kommunikativa utveckling är för- och grundskolans viktigaste uppdrag."

Läs mer på: www.umea.se

Förslag på ändrade mål för den kommunala för- och grundskolan

Under våren 2007 har kommunfullmäktiges mål för den kommunala för- och grundskolan i Umeå följts upp av alla berörda nämnder och förvaltningar. Kommunstyrelsens arbetsutskott har efterlyst förslag på revideringar och tillägg till gällande mål. För- och grundskolenämnden fattade beslut om att godkänna förslag till revideringar och lägga till ytterligare ett mål. Beslut om målen sker i kommunfullmäktige i juni. Ett nytt, tillkommande mål:

"IT-kunskaper och färdigheter är ett nödvändigt verktyg för lärande. I Umeå kommuns skolor ska alla elever ha goda möjligheter att använda och utveckla sina färdigheter i IT-kunskap."

Läs mer på: www.umea.se

IT-utveckling i gymnasieskola och vuxenutbildning

LärDataprojektet ska ge elever och lärare användbara verktyg för IT-stödd kommunikation, elevuppföljning, planering etc. i det dagliga arbetet. Projektet ska även introducera bärbara datorer till eleverna. På sikt kommer därmed allt fler elever att få tillgång till bärbara datorer på de kommunala gymnasieskolorna. Datorerna ska användas som en plattform för lärande i olika former.

Läs mer på: www.umea.se/barnutbildning/gymnasieskola

4 Aktörer som har varit involverade under projektet

MediaCenter i Västerbottens län

MediaCenter i Västerbottens län är en del av Kommunförbundet i Västerbottens län. MediaCenters kunder är i första hand länets 15 kommuner, där man serverar samtliga förvaltningar, men särskilt utbildningssektorn. Här ingår också friskolor, studieförbund och intresseföreningar. Andra kunder är Umeå Universitet, Västerbottens läns landsting, folkhögskolor och utbildningsföretag. Verksamheten ska i huvudsak stödja pedagoger, ledare och annan personal inom skolan och stötta deras arbete att uppnå måluppfyllelse samt arbeta med kompensatoriska hjälpmedel för de grupper i skolan som är i behov av detta. Läs mer på: www.mediacenter.ac

Film i Västerbotten

Film i Västerbotten är Västerbottens läns regionala resurscentrum för film och video. Vi har till uppgift att stödja och bredda filmkulturen i Västerbottens län. Vi ingår som en del av Enheten för regional utveckling på Västerbottens läns landsting. Film i Västerbotten finansieras av bl a Svenska Filminstitutet, Umeå kommun och Skellefteå kommun.

Läs mer på: www.filmivasterbotten.com

Svenska Filminstitutet

Stiftelsen Svenska Filminstitutet bildades 1963 och har en ledande roll inom svenskt filmliv med uppdrag att lyfta fram, stärka och utveckla filmen i kultur och samhällslivet. Till de centrala uppgifterna hör dels att fördela stöd till produktion av svensk film samt till distribution och visning av film i hela landet, dels att företräda svensk film internationellt. Filminstitutet bedriver också ett omfattande arbete med att bevara och levandegöra det filmhistoriska arvet. Läs mer på: www.sfi.se

Dramatiska Institutet

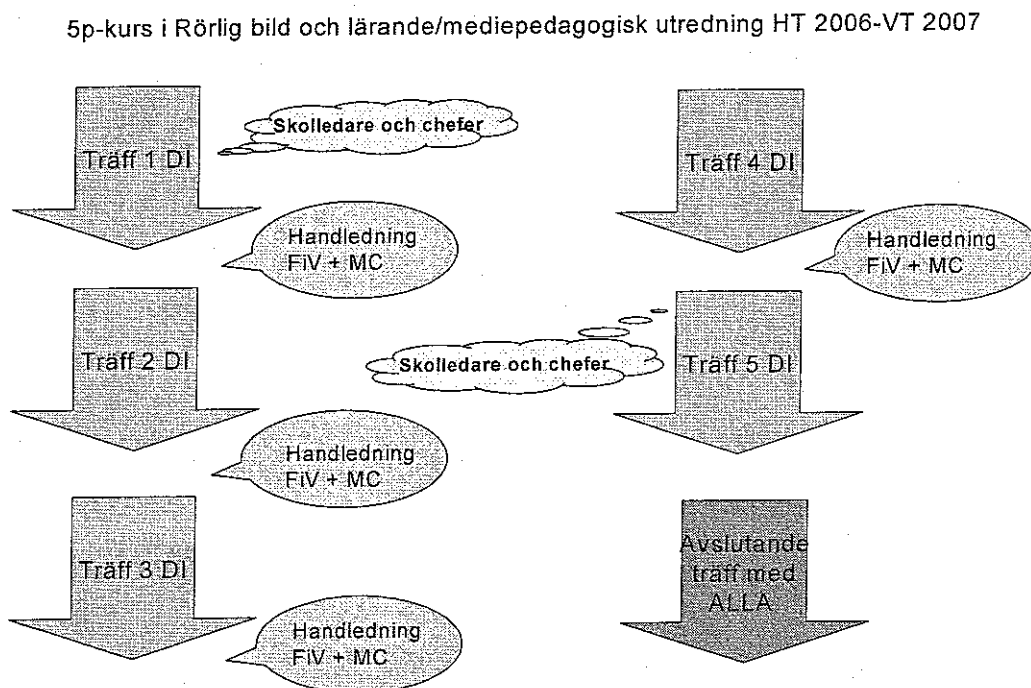
Dramatiska institutets är en statlig konstnärlig högskola som utbildar för professionell verksamhet inom film, radio, teater, television och nya medier. Det sker genom grundutbildning, påbyggnadskurser samt genom fortbildning för yrkesverksamma. DI bedriver även konstnärligt utvecklingsarbete. Läs mer på: www.draminst.se

5 Kurserna och utredningen startar!

Start för 3p-kursen skedde i september 2006 och i december 2006 för 5p-kursen.⁷ Kursdeltagarna träffade lärarna från Dramatiska institutet, en IT-pedagog från MediaCenter och en filmpedagog från Film i Västerbotten. Föreläsningar, praktiskt arbete med kamera och dator varvades med diskussioner och reflektioner, dels kring det kursdeltagarna producerat men också frågor som

⁷ Kursplan för 3p-kurs, se bilaga 3. Kursplan för 5p-kurs, se bilaga 4.

rörde den mediepedagogiska utredningen. Mellan kursträffarna med Dramatiska institutet har deltagarna haft handledningsträffar med MediaCenter och Film i Västerbotten, där man i huvudsak har jobbat praktiskt med kameran och redigering i datorn. Schematiskt såg upplägget på 5p-kursen ut enligt modellen nedan:

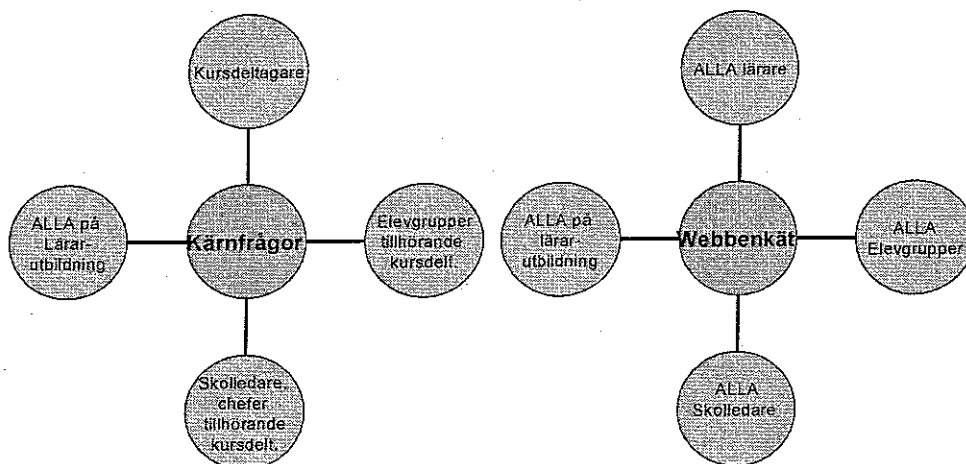
5:1 Arbetslag och elevgrupper

Kursdeltagarna har tagit med sig frågor och diskuterat dessa med sina arbetslag och fört tillbaka reflektioner från mötena till kursträffarna. Man har även diskuterat tillsammans med sina elevgrupper om deras medieanvändning på fritiden och i skolan.⁸ I flera fall har man involverat sina elever i de filmer man jobbat med under kursens gång. I andra fall har man engagerat en eller flera kollegor.

All dokumentation har lagts in i en mapp på en e-yta på webben. E-ytan har flera forum, där man t.ex. kan ställa frågor och få svar, läsa information från kursansvariga och ladda upp eller ner olika filer. På E-ytan finns även kalender och informations- och frågeforum.

⁸ Kärnfrågor för elever, se bilaga 5.

Metod för att söka svar på centrala mediepedagogiska frågeställningar inom ramen för kurserna i Rörlig bild och lärande.

Kärnfrågorna diskuterades bland kursdeltagare och deras arbetslag, Elevgrupper på kursdeltagarnas skolor, utbildare vid lärarutbildningen. Skolledare uppmanades att göra detsamma, men genomförde aldrig detta moment.

5:2 Skolledare och lärarutbildningen involveras

Dessutom har skolledarna inbjudits att vara med vid kursträffarna för att se hur processen framskrider. De har även fått frågor som ska diskuteras i skolledarkollegiet.⁹ Dessa frågor har man även besvarat på lärarutbildningen vid Umeå universitet.¹⁰ Kort beskrivet, handlar de här frågorna likt kursdeltagarnas frågor, om hur man jobbar med medier i skolan, och vad man behöver för att jobba som man vill och enligt styrdokumentet. Som ett komplement till detta, så skickades en webbenkät ut till alla elever, lärare och skolledare i Umeå kommun samt till lärarutbildningen.

6 Redovisning av kursdeltagarnas diskussioner och reflektioner om medier och lärande.

6:1 Vad är mediepedagogik?

Mediepedagogik enligt kursdeltagarna handlar om att eleverna i lärandeprocessen tillägnar sig ett kritiskt och självständigt förhållningssätt till de medier som omger och möter dem – om att bli mediekompetent!

- Dels genom att eleverna upplever ex. rörliga bilder, ljud eller stillbilder.
- Dels genom att använda olika medieredskap för att producera och kommunicera själva.

⁹ Kärnfrågor skolledare, se bilaga 6.

¹⁰ Kärnfrågor lärarutbildningen, se bilaga 7.

- Dels genom att lära sig om mediers roll i samhället och reflektera över hur man påverkas och påverkar medier. Hur värderar man de mediebudskap vi omges av?

Fler kommentarer:

”Ett lustfyllt lärande med och om medier i skolan! Elever och lärare blir engagerade och inspirerade med detta förhållningssätt!”

”Centralt är berättandet och kommunikation.”

”För oss känns det som om det [mediepedagogik] är frågan om ett ämne och ett pedagogiskt verktyg. Ett ämne i och med att vi undervisar om olika medier (vilka de är etc) och hur de förmedlar sitt budskap (t.ex. hur spelfilmen eller tidningstexten är uppbyggd utifrån sina resp. syften)

Det blir ett pedagogiskt verktyg när vi använder det tillsammans med eleverna för att finna kunskapskällor och att träna analysförmåga (film-, bild- och textanalys). Det blir även ett verktyg när eleverna utnyttjar olika medier och dess uppbyggnad för att redovisa sina kunskaper.”

”På vår skola ligger själva medieämnet i första hand under svenskan, samhällskunskapen och bilden där det undervisas om olika typer av medier och deras innehåll. Som pedagogiskt verktyg återfinns det inom de allra flesta ämnena i form av en kunskapskälla, och inom språk och SO-ämnena som ett uttrycksmedel.”

6:2 Exempel på olika medier

Diskussionerna kring vad medier egentligen är för något landade sammanfattningsvis i att tyngdpunkten ligger på nya medier, som ex. Internet, film och rörlig bild, TV, radio, tidningar, olika skrivna texter, stillbilder/foto och att medieredskapen var tekniken såsom stillbildskamera, videokamera, dator och redigeringsprogram, I-pods, mobiltelefon etc.

6:3 Varför arbetar vi med medier i skolan?

Skolan formar samhället och tvärtom. Eftersom en mängd olika medier konsumeras och påverkar barn och unga, har alla som jobbar i skolan ett ansvar att skapa möjligheter för elever att bli mediekompetenta. Att eleverna lär sig om mediers roll och påverkan i samhället och att hantera olika medier är en förutsättning för demokrati.

Dessutom menar kursdeltagarna att alla elever,

- oavsett **elevgrupp** med avseende på ex. kön, etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning och funktionshinder,
- oavsett vilken **skola** man går på,
- oavsett vilka **hemförhållanden** man har

ska ges möjlighet att tillgodogöra sig innehåll och att uttrycka sig. ”För som det ser ut nu så är det mycket beroende på vilken skola eleven hamnar i, vilken utbildning denna får kring rörlig bild och lärande, medier.” Alla elever har rätt att uppnå en god mediekompetens, för att kunna förhålla sig kritisk och självständig till den mängd av medier som möter dem.

En av kursdeltagarna berättar om hur hennes elever visade upp sina egenhändigt producerade filmer på en filmfestival på Filmstaden i Umeå. En av eleverna svimmade, då hon såg blod i en av

skräckfilmsbidragen, och detta slogs upp stort i den lokala dagstidningen dagen därpå. Svimmningen. Inte elevernas jobb och verk. Kursdeltagaren berättar att detta var hennes elevs första upplevelse av hur massmedier kan fungera. De skrev insändare där de uttryckte sitt missnöje över att inget hade nämnts om deras filmer och vad eleverna själva tyckte. Hon såg engagemanget hos eleverna och sedan dess har hon jobbat aktivt för att ta in media i undervisningen.

Kanske har inte alla varit med om något så dramatiskt likt detta exempel, men en stark drivkraft att jobba med medier för många lärare i skolan är elevernas entusiasm och engagemang då de får möjlighet att jobba med medier.

Fler kommentarer:

”Barnens kultur innehåller många delar av det vi kallar media. Bra sätt att nå fram till eleverna, skapa engagemang och arbetsglädje. Motivationshöjande! Vi måste bli bättre på att tillvarata dessa möjligheter!”

”Stimulerar språkutvecklingen, de estetiska språken.”

”Ett stimulerande pedagogiskt verktyg för att nå måluppfyllelse, oavsett elevgrupp.”

”Medieämnet ligger i första hand under ämnena svenska, bild och samhällskunskap. Som pedagogiskt verktyg återfinns det inom de allra flesta ämnena i form av kunskapskälla eller uttrycksmedel.”

”Utan medier lär vi ingenting. E.x. text är ju medier”

6:4 Hur ser arbetet med och om medier ut på skolorna?

Skillnader mellan och inom skolorna

Arbetet med medier i skolorna i kommunens skolor ser väldigt olika ut. Det finns skillnader mellan olika skolor, men även inom skolorna. Naturligtvis beror skillnaderna delvis på vilken ålder eleverna har, men det finns andra faktorer som också spelar in. I de fall där man har lyckats integrera medier i lärandeprocessen, och där mediearbetet finns som en naturlig del i skolarbetet, finns ofta en eldsjäl som ligger bakom utvecklingen. Där finns också en skolledare som är intresserad och stödjer utvecklingsarbetet, med exempelvis tid för kompetensutveckling, reflektion och adekvat teknik. Här har man ofta diskuterat vilka kunskaper och färdigheter eleverna behöver i det moderna mediasamhället och därför valt att i större utsträckning prioritera medier och mediearbete, än vad som tidigare gjorts. I viss mån finns det fortfarande även på dessa skolor, en konflikt mellan traditionella kunskapsuppfattningar och förhållningssättet till de nya medierna.

I andra fall där den mediepedagogiska utvecklingen inte har nått lika långt har man det motsatta läget. Om man inte har stöd från skolledning har det varit väldigt svårt att jobba som man vill med medier i skolan. Man har kanske valt att prioritera andra områden, vilket bl.a. kan bero på vilket synsätt man har på kunskapande och på mediers roll. Det finns vilja och nyfikenhet, men många tycker att det skulle fungera mycket bättre om man hade ändamålsenlig teknik och fick kompetensutveckling inom området. Men trots att flera skolor inte har så goda tekniska förutsättningar så visar lärare och elever prov på flera intressanta sätt att jobba med medier i lärandeprocessen.

6:5 Exempel på hur man jobbar med medier i skolan

Man ser på film, bilder, lyssnar till musik, söker information på Internet, jobbar med tidningar på olika sätt. Använder ordbehandlingsprogram för att producera text, power-point för presentationer, digitalfotografering, pedagogisk dokumentation för såväl elevers som kollegors räkning etc.

Källkritik: ”Viktigt att reflektera över ett förhållningssätt till medier, kunna läsa/tolka och kritiskt granska den media vi omges av”

”Reflektion över kommunikation i olika situationer.”

”Ofta ser inte eleverna möjligheterna förrän vi presenterat dem och eftersom det är tunt med de olika hjälpmedlen så har de inte sett vad som finns men ta tex detta med kortfilmer på engelskan eller livsviktigt så de brinner när de jobbar med det och deras kreativa sida vaknar upp, gäller även då vi jobbat med ämnesfördjupningar och redovisningar. De älskar att stå bakom och framför kameran samt de känner ofta en stor tillfredsställelse då de har sitt arbete på en skiva och kan visa upp det hemma eller för kompisar. Skulle vilja jobba med hemsidan, gör detta forum levande för eleverna och för föräldrarna, där kan man lägga upp arbeten som dokument, bilder, bildspel utvärderingar mm. Detta skulle för vissa elever öka deras intresse och måluppfyllnad. Tekniken skall hjälpa oss och vi måste kunna nyttja den på ett roligt och givande sätt.”

6:6 Vilka kunskaper samt personella och tekniska resurser för mediearbete har vi tillgång till? På skolan och i vår omgivning?

Ännu en gång så ser det väldigt olika ut, beroende på vilken skola som man jobbar på. Men generellt sett så uttrycker kursdeltagarna att:

- Man samarbetar i förekommande fall med andra kollegor på skolan, men det är ganska sällsynt att man jobbar med andra utanför skolan, som ex. universitet, andra skolor eller andra aktörer för att stödja mediearbetet.
- Några av de skolor som deltog på kurserna, har IT-pedagoger anställda.
- Under kursernas gång har man upptäckt både MediaCenter och Film i Västerbotten som en resurs i det mediepedagogiska arbetet på skolorna.
- Vidare har man under kursernas gång mött andra medieintresserade pedagoger och andra kursdeltagare, och uttryckt att man ser fram fortsatt samarbete där man tillsammans kan utveckla idéer och verksamheterna.

6:7 Vad behöver vi för att jobba med medier som vi vill och enligt styrdokumentet?

Alla skolor upplever ett stort intresse och nyfikenhet inför att jobba mer med media i skolan. Kursdeltagarna upplever dock att det behövs utbildning och adekvat utrustning. Om man känner sig osäker på hur man kan använda sig av medier i lärandeprocessen eller hur man ska hantera tekniken, så blir det för krångligt och därför låter man kanske hellre bli. Genomgående är uppfattningen att det är viktigt att ha en skolledare som tror på media i skolan vilket sedan avspeglas i budgeten.

Röster om behov

Kursdeltagarna anser att högre **kompetens** inom mediepedagogik behövs därför att:

- lärare och elever tycker att det är inspirerande och spännande med mediearbete
- man vill ha en lärandeorganisation som präglas av att media integreras i den ordinarie verksamheten så att det inte blir något som "läggs utanpå / vid sidan av".

Prioritera mera media!

- Mediekit i alla klassrum/arbetslag efterlyses: Allt från TV, DVD/CD, handledning, inspirationsmateriet och dator till vilka programvaror och annat nödvändigt som skulle möjliggöra ett effektivt och stimulerande mediearbete.
- Ett annat alternativ skulle kunna vara utlåningsutrustning från en central samordnare. Skolorna skulle på så sätt alltid ha tillgång till ny **teknik** och utbildning på tekniken.
- **Närhet och enkelhet** poängteras.

En **medieansvarig** pedagog på skolan.

Tänka nytt, så att inte ex. **scheman** ska utgöra ett hinder för att bedriva mediepedagogisk verksamhet.

Det finns en Naturskola – borde även finnas **Mediaskola!** (Kurser, temadagar, konferenser, hjälp med arbetet i skolan och utlåning av utrustning.)

Man vill samla sig och **formulera en plan** för arbete med medier i skolan. (Vissa skolor har redan mediaplaner) Alla skolformer får egna mål och visioner. I denna bör det framgå hur man kan jobba med resurser i skolans omgivning.

6:8 Vilken legitimitet har lärande med och om medier i skolorna?

Kursdeltagarna uttrycker att **intresse och nyfikenhet** finns både hos skolläring, pedagoger och elever och att det är nödvändigt att ledning är informerade om behovet, så att området prioriteras.

För elevgrupper som har svårigheter att tillgodogöra sig innehåll och uttrycka sig med det traditionella skrivna och talade ordet, finns stöd för att arbeta med andra uttrycksformer. Här kan medier vara ett alternativ.

Några kursdeltagare anser att det finns **stark legitimitet bland kollegor** att använda sig av medier i undervisningen men att det saknas stöd i lokala arbetsplaner för att använda medier i undervisningssammanhang. (Någon skola har en plan)

6:9 Hur har den personliga synen på undervisning och lärande förändrats under kursen?

Flera kursdeltagare uttrycker att deras syn på undervisning snarare har stärks än förändrats. **Nytändning!** I berättandet finns enorma resurser för lärande. Eleverna bör få möjlighet att uttrycka sig och berätta om sig själv, sin vardag, sina fantasier och drömmar, sin samtid och framtid. En viktig del för att förstå sin omvärld, sin historia, kultur och att finna en plats i den värld man lever i.

"Vi sitter fast i "traditionell" undervisning, vi behöver förnya och förändra! Ge eleverna möjlighet att utvecklas inför framtiden! Vissa elevgrupper behöver extra hjälp för att kunna

tillgodogöra sig undervisningen, genom ex. bilder/rörliga bilder som är mer konkret än skriven text, som kan bli för abstrakt.”

6:10 Var ligger ansvaret för att alla elever får likvärdiga förutsättningar för att uppnå en god mediekompetens?

Sammanfattningsvis så tycker kursdeltagarna att om man vill möjliggöra att ALLA elever får likvärdiga förutsättningar att uppnå en god mediekompetens, måste Barn- och utbildningsnämnden anta ett gemensamt beslut/styrdokument. Det ska vara en politisk viljeriktning. Man önskar att man ska se skola och lärande som en helhet där man använder olika medier som en naturlig del av lärandet. Viljeinriktningen att nå mål kan innebära förändringar både organisatoriskt och pedagogiskt. Detta måste ansvariga förstå och vara beredda på och ta konsekvenserna av. Personalen som arbetar inom skolan måste därför vara förändringsbenägna eftersom arbetsätt och pedagogik med medier förutsätter ett föränderligt och flexibelt tänkande som inte är statiskt.

6:11 Utvärderingarna av kurserna/utredningen

Möten mellan olika personalgrupper som jobbar med medier har skapat nya kontaktytor och nätverk för fortsatt mediepedagogiskt utvecklingsarbete. Man har fått en överblick av hur man ser på medier och jobbar med medier i skolan. Vilka behov och önskemål som finns och hur man ser på framtiden. Förutom detta har kursdeltagarna kompetensutvecklats i Rörlig bild och lärande, vilket kommer att ge effekter på den egna skolan/arbetsplatsen eller i skolområdet/regionen.

Vad har kursen inneburit för mig?

”Avdramatiserat arbetet med rörlig bild, inte alls så svårt och invecklat som man tidigare trott, utan lättare och mycket roligare. Ökad förståelse av vad en lärandeprocess innebär och hur mediearbetet ser ut på vissa skolor.”

”En nytändning!”

”Bra med blandningen av olika personalkategorier. Ökad kunskap och förståelse för de andra verksamheterna i kommunen. Fortsatt samarbete där man tillsammans kan utveckla idéer och verksamheterna.”

”Tryggare och mer säker att arbeta med medier i undervisningen. Uppmuntrad att fortsätta och fördjupa mediearbetet med eleverna. Det handlar mycket om att våga tro och våga släppa loss.”

”Pedagogiska diskussioner i arbetslaget har varit utvecklande för alla inblandade! Skolutveckling!”

7 Redovisning av elevers diskussioner och reflektioner om medier och lärande.

Fördelar:

- Bra hjälpmedel. Roligare, smidigare, fortare, lättare att använda olika tekniska hjälpmedel. Krånglar dock ofta med tillgängligheten.
- Det är en hjälp att jobba med olika medier i skolan. Roligt att lära sig på detta sätt, inte alltid "bara" lyssna till läraren.
- Det är roligt att jobba med olika medier, skapar variation – därför en hjälp i skolarbetet.
- Roligare och enklare att jobba med dator, då vi t.ex. jobbar med stafett sagorna.
- Bra fakta på Internet.
- Bra att kunna arbeta med datorer, eftersom man kommer att behöva dem i framtiden.

Nackdelar:

- För mycket information – svårt med sovring och sanningshalt.
- Ibland gör man annat än det man borde göra på datorn. Man blir lat!

Vad behövs, enligt eleverna?

- Mer teknik, som datorer och videokameror. Det finns idag för få datorer, de är ofta trasiga eller upptagna. Dessutom är datorerna sega!
- Lärares kunskap kan ibland vara bristfällig.

8 Redovisning av lärarutbildningens diskussioner och reflektioner om medier och lärande. (Institutionen för Medier och lärande och Estetiska institutionen)

1. **Vad är mediepedagogik? Ett ämne? Ett pedagogiskt verktyg? Ett förhållningssätt? Något helt annat?** Beror lite på hur man definierar ordet mediepedagogik. En klassisk definition handlar om förhållningssätt till medier som tex. användandet av dagstidningar. Nu mera avser vi medier kopplade till den digitala världen. Vi är ense om att det i första hand är ett förhållningssätt som genomsyrar våra institutioner. Våra institutioner syftar till att ge lärarstuderande och verksamma lärare pedagogisk kunskap i hur man använder mediepedagogik i en lärande kontext.
2. **Vad vet vi om studenternas medievanor? Hur ser de ut konkret?** Av de medier som studenterna har använder sig av i privata sammanhang har vi nog inte mer insikt i än vad olika undersökningar påvisar. Däremot har vi kontroll på vilka medier som studenterna använder sig av i sin utbildning på respektive institution. De använda medierna skiljer sig också åt vad beträffar campusförlagda kurser och rena distanskurser.
3. **Finns det några exempel där lärarutbildningen samarbetar med någon skola där man använder olika medier i lärandesituationer?** Eftersom våra institutioners uppdrag handlar om olika medier och lärande så har vi genom våra studenter ett generellt aktivt samarbete mot skolorna. Utöver detta finns

projekt där institutionerna arbetar i projektform mot olika skolor. T.ex. GIS (geografisk informationsteknik) i skolan.

4. **Hur ser arbetet med och om medier ut på vår institution? Vilka arbetsformer? Vilka synsätt och pedagogiska metoder? Varför eller varför inte arbetar vi med media?**

Arbetet med medier är ämnesspecifikt inom institutionernas olika ämnen/kurser tex inom bild, slöjd, musik och IKT och lärande. Här använder vi de medier som bäst stödjer lärandet och där lärandet sker i ett socialt sammanhang.

5. **Vilka kunskaper samt personella och tekniska resurser för mediearbete har vi tillgång till? På institutionen och i vår omgivning?**

Hos våra institutioner finns en hög och bred kompetens inom olika spektra av medier som dessutom ligger i vårt eget intresse att utveckla. Våra institutioner bör ligga i framkant i den mediepedagogiska utvecklingen.

6. **Vad behöver vi för att kunna arbeta, som vi och styrdokumentet vill, med och om medier? Våra egna pedagogiska idéer behöver hela tiden utvecklas och förnyas för att svara upp mot studenternas och utbildningens krav. Därför är kompetensutveckling och ny input en nödvändighet för utveckling på våra institutioner. Har man egna pedagogiska idéer så finns alla möjligheter att förverkliga dessa. Dessutom sker ett kunskapsutbyte institutionerna emellan.**

7. **Vilken legitimitet har lärande med och om medier på vår institution? Finns det stöd från, ledning, kollegor och lokala styrdokument?**

Det finns en hög legitimitet om lärande med och om medier på våra institutioner. Medier och mediepedagogik är grunden för vår verksamhet och detta finns beskrivet i våra egna kursplaner.

8. **Var ligger ansvaret för att alla elever i Umeå kommuns grund- och gymnasieskolor får likvärdiga förutsättningar för att uppnå en god mediekompetens? Hur ser det ut idag? Hur kan det se ut i framtiden?**

Vi anser att ansvaret ligger hos Grund- och Gymnasienämnden och ska vara en politisk viljeinriktning. Vi önskar att man ser skola och lärandet som en helhet där man använder olika medier som en naturlig del av lärandet. Viljeinriktningen att nå mål kan innebära förändringar både organisatoriskt och pedagogiskt. Detta måste ansvariga förstå och vara beredda på och ta konsekvenserna av. Personalen som arbetar inom skolan måste därför vara förändringsbenägna eftersom arbetssätt och pedagogik med medier förutsätter ett föränderligt och flexibelt tänkande som inte är statiskt.

9 Redovisning av webbenkät svar

Webbenkäter skickades ut till alla lärare och skolledare i Umeå kommun samt alla lärare vid lärarutbildningen vid Umeå universitet i oktober/november 2006. I korthet handlade enkäterna om medier idag och i framtiden i skolorna i kommunen. Elever i grundskolor och gymnasier fick information via lärare. Enkäterna skilde sig lite åt med tanke på den målgrupp som skulle besvara frågorna.

Efter några påminnelser om att besvara enkäten och biobiljetter att vinna, så fick vi in ett underlag som säger något om läget i kommunens skolor!

9:1 Enkät svar från 433 pedagoger (däribland pedagoger från lärarutbildningen) och 11 skolledare

Ytterst små skillnader återfanns bland enkät svaren från pedagogerna och skolledarna. Majoriteten av pedagogerna och skolledarna i webbenkäterna anser att

- Medier ett hjälpmedel och förhållningssätt
- Man inte har så god praktisk och teoretisk mediepedagogisk kompetens
- Man är osäker gällande vad styrdokumentet säger om media i undervisningen.
- Man anser att det inte finns tillräckligt med ändamålsenlig teknik och lokaler.
- De vill ha mediepedagogisk fortbildning
- De är motiverade att arbeta med media i undervisningen
- De vill jobba mer med media i undervisningen
- Ansvar för att elever ges likvärdiga förutsättningar för att uppnå god mediekompetens vilar mer på skolledare och politiker än hos den enskilde läraren.

9:2 Enkät svar från 26 elever i grundskolan och gymnasiet

Majoriteten av eleverna i webbenkäterna anser att:

- Medier är en **hjälp** i skolarbetet!
- Vill jobba **mer** med medier i skolan!
- Det finns brister i teknik och lokaler för att jobba med media.
- Arbete med media inte betonas eller prioriteras på skolan
- De behöver tillgång till fler datorer på skolan, alt. en egen lånedator.
- De använder mer medier på fritiden än i skolan

10 Siktet inställt på framtiden

10:1 Avslutande träff på Sävangården

Den 3 maj 2007 samlades alla som på ett eller annat sätt har varit delaktiga i kurserna/utredningen till en gemensam avslutande träff på Sävangården i Umeå, där siktet var inställt på framtiden. Här möttes personal från För- och grundskoleförvaltningen, Gymnasieförvaltningen, Kulturförvaltningen, kursdeltagare, skolledare/chefer från de skolor och enheter som deltagit i kurserna, representanter från Dramatiska Institutet, Lärarutbildningen vid Umeå universitet, MediaCenter i Västerbottens län, Film i Västerbotten, Svenska Filminstitutet, Utvecklingsavdelningen i Umeå kommun, IT-kontoret m.fl. – den s.k. ”Sävangårdsgruppen”.

Med utgångspunkt i det som framkommit under kursernas/utredningens gång diskuterade man fram ett underlag för en mediepedagogisk plan för Umeå kommuns skolor, vilket ska bearbetas av en redaktionsgrupp bestående av representanter från grundskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och en projektsamordnare från MediaCenter. Utkastet ska sedan skickas på remiss till Sävangårdsgruppen och vidare lyftas fram i kultur- och skolförvaltningarna. Tanken är att planen ska levandegöras genom att integrera vittnesmål från elever, lärare och skolledare på de pedagogiska vinsterna med att arbeta med medier i lärandeprocessen. Härtill skulle även en idébank kunna bifogas.

10:2 Tre delar inför uppföljning och fortsättning av utvecklingsarbetet

För det fortsatta utvecklingsarbetet har stöd från Svenska Filminstitutet beviljats. Medel från Kulturförvaltningen och Skolförvaltningarna har också beslutats om.¹¹

1. Under hösten kommer en projektsamordnare jobba vidare med planen och förankringsarbetet, i samråd med redaktionsgruppen och Sävangårdsgruppen. Målet är att planen ska antas i den lokala skolplanen.
2. Tanken bakom konstellationen på kurserna med deltagare från både kultur- och skolförvaltningar och från Umeå stad och Umeå kommundelar var att öka samarbetet mellan dessa och därigenom främja det mediepedagogiska arbetet i skolorna. Vi tänker anordna nätverksträffar för de pedagoger och andra personer som skapats i och med kursernas och utredningens genomförande, för att denna kreativa konstellation upprätthålls och utvecklas.
3. Såväl diskussioner, reflektioner som enkätsvar pekar på vikten av att skolledning är insatta och engagerade för att medicarbetet ska prioriteras och lyftas fram på skolorna. Därför kommer skolledare att erbjudas fortbildning, där producerande och reflekterande kring medier och lärande kombineras. Även detta arrangeras i samarbete med Dramatiska Institutet.

¹¹ Ansökning till Svenska Filminstitutet, se bilaga 8.